

ПРОБЛЕМИ ТА СУДЖЕННЯ

УДК 343.2+343.8
DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v1.2024.2>

В. Артюхова,
кандидат юридичних наук,
науковий консультант судді
Конституційного Суду України

КАТЕГОРІЯ «КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА» У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Суспільно небезпечне діяння є предметом дослідження науки кримінального права. Системний опис складових злочину за допомогою методологічного інструментарію цієї галузі знань наповнює його кримінально-правову характеристику, завдяки якій можна дослідити сутність одиничних злочинів або ж їх видів чи груп.

Водночас розробка проблеми кримінально-правової характеристики злочину була б неповною без аналізу інших видів юридичних характеристик злочину, що досліджуються кримінологією, криміналістикою, кримінальним процесом, кримінально-виконавчим правом та іншими науками, предметом дослідження яких є злочин чи пов'язані з ним явища. Це необхідно передусім для того, щоб розуміти загальний вектор розвитку наукової думки дисциплін кримінального циклу щодо природи галузевих характеристик злочину.

У численних наукових джерелах дослідники стверджують, що найпоширенішими видами характеристик злочину, крім кримінально-правової, є кримінологічна, криміналістична та кримінально-процесуальна.

Також у науковій літературі трапляються посилання на такі види характеристик злочину, як криміналь-

но-виконавча, оперативно-тактична, судово-психологічна та ін.

У цій статті ми продовжимо дослідження галузевих характеристик злочину¹ та розглянемо це питання з погляду науки кримінально-виконавчого права України.

Кримінально-виконавче право – це галузь права, система юридичних норм, що регулює суспільні відносини у сфері виконання й відбування покарань, передбачених Кримінальним кодексом України (далі – КК України), а також у сфері застосування пробації. Норми кримінально-виконавчого права регулюють кримінально-виконавчі правовідносини. Змістом останніх є передусім суспільно значуща діяльність, що забезпечує порядок та умови виконання й відбування покарань. Ці відносини виникають на підставі обвинувального вироку суду або іншого рішення суду, які набрали законної сили, а також Закону України «Про амністію» та акта поми-

¹ *Примітка.* Більш докладно див.: Артюхова В. В. Щодо розуміння юридичної конструкції «кримінологічна характеристика злочинів». *Наука і правоохорона*. 2022. № 2 (56). С. 114–123; Артюхова В. В. Криміналістична характеристика злочину: стан наукової розробки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2023. № 4. С. 3–9; Артюхова В. В. Огляд наукових досліджень визначення поняття кримінально-процесуальної характеристики злочину. *Наука і правоохорона*. 2023. № 4.

лування. Саме зазначені відносини і є предметом кримінально-виконавчого права [12, с. 8–9].

Відповідно до ч. 2 ст. 1 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) завданнями кримінально-виконавчого законодавства України є визначення принципів виконання кримінальних покарань, правового статусу засуджених, гарантій захисту їхніх прав, законних інтересів та обов'язків; порядку застосування до них заходів впливу з метою виправлення і профілактики асоціальної поведінки; системи органів і установ виконання покарань, їх функцій та порядку діяльності; нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості в цьому процесі; а також регламентація порядку і умов виконання та відбування кримінальних покарань; звільнення від відбування покарання, допомоги особам, звільненням від покарання, контролю і нагляду за ними.

Науки кримінального і кримінально-виконавчого права тісно пов'язані. КК України встановлює межі злочинного, засади кримінальної відповідальності, види суспільно небезпечних діянь. Крім того, саме кримінальний закон визначає поняття покарання, його мету, види, загальні засади призначення, звільнення від покарання та його відбування. Відповідно приписи КВК України та іншого кримінально-виконавчого законодавства процедурно забезпечують реалізацію завдань кримінального закону, зазначених у ч. 2 ст. 50 КК України щодо покарання винних, виправлення засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так й іншими особами.

На перший погляд можна висувати, що кримінально-виконавче право не може характеризувати суспільно небезпечне діяння загалом, оскільки злочин чи кримінальний проступок не належать ні до предмета цієї науки, ні до завдань криміналь-

но-виконавчого законодавства. Натомість порядок та умови виконання покарань, які призначаються за вчинення злочинів чи кримінальних проступків, безпосередньо належать до предмета дослідження науки кримінально-виконавчого права та можуть бути проаналізовані за допомогою відповідної характеристики.

О. О. Стулов зазначає, що не всі інститути, категорії і явища правової сфери доцільно описувати чи піддавати кримінально-виконавчій характеристиці, а лише ті, які мають кримінально-виконавче походження, тобто перебувають, власне, у сфері кримінально-виконавчих, а не кримінально-правових, кримінально-процесуальних чи інших видів правовідносин [16, с. 312].

КВК України не містить категорії «кримінально-виконавча характеристика». Проте згадується кримінологічна та кримінально-правова характеристики (видається, що мова йде про відповідні характеристики засуджених – В. А.). Так, відповідно до ч. 2 ст. 95 КВК України за результатами медичного обстеження, первинної психодіагностики і психолого-педагогічного вивчення та на підставі кримінологічної, кримінально-правової характеристики на кожного засудженого складається індивідуальна програма соціально-виховної роботи, яка затверджується начальником колонії.

У вітчизняних дослідженнях питання кримінально-виконавчої характеристики у різних дослідженнях (за своїм предметом) розглядали А. М. Авраменко [1], І. Г. Богатирьов [3; 2], О. І. Богатирьова [4], І. В. Боднар [5], К. В. Бондарева [6], С. Я. Бурда [7], М. Я. Гуцуляк [8], Ю. В. Квятківський [9], О. Г. Колб та О. В. Охман [10], Н. В. Коломієць [11], Р. М. Кубрак [13], Г. С. Резніченко [14], М. О. Селезньов [15], О. О. Стулов [16], М. Г. Тома [17], С. В. Царюк [18] та ін.

У статті ми ставимо за мету з'ясувати низку питань: чи послуговується

понятійний апарат кримінально-виконавчого права України такою категорією, як «кримінально-виконавча характеристика злочину»? у яких значеннях у науці кримінально-виконавчого права України застосовується поняття «кримінально-виконавча характеристика»? які складові існуючих кримінально-виконавчих характеристик потенційно можуть бути використані для формування кримінально-правової характеристики злочину?

Водночас у цій роботі ми не будемо оцінювати висновки згаданих вчених, а обмежимось загальних висвітленням їхніх наукових концепцій щодо досліджуваного питання.

Аналіз наукових праць зазначених науковців свідчить про те, що категорія «кримінально-виконавча характеристика» (незалежно від предмета дослідження) у кримінально-виконавчій науці не належить до розповсюджених, проте вживається у декількох значеннях, які розглянемо детальніше.

1. Кримінально-виконавча характеристика покарання.

У низці наукових праць наголошується, що вперше на монографічному рівні про важливість наукової розробки кримінально-виконавчої характеристики кримінальних покарань та введення цього поняття до науково-понятійного апарату кримінально-виконавчого права зазначив І. Г. Богатирьов. На його думку, існує загальне поняття кримінально-виконавчої характеристики покарання, типові (видові) та предметні (конкретні) види. Зокрема, він пише: «кримінально-виконавча характеристика загального характеру визначається, як сукупність значимих ознак, що характеризують обставини покарання та передумови його виконання і відбування з позицій теорії кримінально-виконавчої діяльності»; «типова (видова) кримінально-виконавча характеристика – це характерні ознаки видів покарань певного

роду (наприклад, покарання у виді штрафу, виправних та громадських робіт, обмеження волі, довічного позбавлення волі тощо) та типові прикмети кримінально-виконавчих ситуацій, що супроводжують їх вчинення»; «предметна (конкретна) кримінально-виконавча характеристика – це окреслення характерних ознак виконання і відбування конкретного покарання та опис його типових прикмет». Зміст кримінально-виконавчої характеристики покарання вчений пропонує визначити таким чином: характерні ознаки покарання (ознаки, що характеризують обставини вчинення злочину, тобто опис злочинних дій та прикмети, які вказують на їх прояв у поведінці засудженого в реальній дійсності, ззовні); характеристика поведінки засудженого, яка складається в конкретному місці та в певний відрізок часу (за основу береться місце відбування покарання – кримінально-виконавча установа, обчислення строку покарання, умови праці, матеріально-технічне забезпечення, заходи заохочення і стягнення) [2, с. 116–118].

О. І. Богатирьова виокремлює такі види кримінально-виконавчих характеристик: 1) кримінально-виконавча характеристика окремого виду покарання (врегульований чинним законодавством механізм особливої реалізації такого виду покарання після набрання вироком суду законної сили); 2) кримінально-виконавча характеристика виконання покарання (система забезпечення суб'єктами кримінально-виконавчих правовідносин у тісній взаємодії між собою, виконання специфічних завдань, з метою виправлення і ресоціалізації засуджених); 3) кримінально-виконавча характеристика відбування покарання (врегульований кримінально-виконавчим законодавством порядок умов відбування покарання засудженим, з урахуванням соціально-демографічних ознак, кримінально-правової, кримінологічної та пси-

холого-педагогічної характеристик, як на стадії ухвалення вироку суду, так і після набуття вироком законної сили, а також правового статусу засудженого); 4) кримінально-виконавча характеристика покарань, які виконує кримінально-виконавча інспекція (на сьогодні це Державна кримінально-виконавча служба України – В. А.) (сукупність складових, що розкривають зміст виконання кримінально-виконавчою інспекцією і відбування особами, які перебувають у неї на обліку окремих видів покарань). До структурних ознак характеристики цього виду покарань, на думку О. І. Богатирьової, належать «суб'єкт виконання покарання, місце відбування покарання, правовий статус засудженого, умови відбування покарання, взаємодія суб'єктів кримінально-виконавчих відносин, відношення засудженого до суспільно корисної праці, ступінь виправлення засудженого» [4, с. 71–72].

Інший вчений – А. М. Авраменко кримінально-виконавчу характеристику покарання у виді арешту визначає як «систему впорядкованих і взаємозв'язаних чинним законодавством елементів і ознак, на основі яких визначається порядок і умови виконання та відбування покарання у виді арешту, в умовах ізоляції». Він зазначає, що основними ознаками такої характеристики є місце відбування покарання, поведінка засудженого під час відбування покарання, ступінь його виправлення [1, с. 61].

На думку М. Я. Гуцуляка, кримінально-виконавчою характеристикою покарання у виді громадських робіт є сукупність ознак, які характеризують зміст виконання та відбування покарання у виді громадських робіт і відображаються у відповідних складових об'єктивного та суб'єктивного характеру. До складових кримінально-виконавчої характеристики цього виду покарань автор відносить такі ознаки: «1) щодо порядку виконання покарання – облік засудже-

них осіб; роз'яснення порядку і умов відбування покарання; погодження з органами місцевого самоврядування переліку об'єктів, на яких засуджені особи відбувають громадські роботи; здійснення контролю за додержанням умов відбування покарання засудженими особами і власником підприємства за місцем відбування засудженими особами громадських робіт; облік відпрацьованого засудженими особами часу; взаємодію кримінально-виконавчої інспекції; 2) щодо порядку відбування покарання – права та обов'язки засуджених до покарання у виді громадських робіт; поведінка засудженого до громадських робіт; засоби виправлення та ресоціалізації засуджених; місце відбування покарання; оцінка якості виконаної праці засудженою особою; ставлення особи до виконаної роботи» [8, с. 6, 9].

У дослідженні М. О. Селезньова визначено поняття кримінально-виконавчої характеристики покарання у виді виправних робіт як «систему діалектичного взаємозв'язку між її складовими елементами, мета яких – забезпечити суб'єктів кримінально-виконавчих відносин порядком і умовами виправлення і ресоціалізації засуджених та запобігти вчиненню ними нових злочинів». Також науковцем обґрунтовано зміст складових цієї характеристики, зокрема: місце та роль виконання покарання; суб'єкти виконання покарання; правовий статус засуджених; умови відбування покарання; взаємодія суб'єктів кримінально-виконавчих відносин; ставлення засудженого до суспільно корисної праці; ступінь виправлення засудженого [15, с. 4].

2. Кримінально-виконавча характеристика засудженого.

На думку О. О. Стулова, правомірно вести мову про кримінально-виконавчу характеристику засудженого, який відбуває позбавлення волі на певний строк чи інший вид покарання, тобто виконання покарання перебуває у русі, в динаміці. Проте не

можна надати кримінально-виконавчу характеристику якомусь виду покарання, наприклад, позбавленню волі, якщо, з одного боку, вирок суду не звернутий до виконання, засуджений покарання не відбуває, не відчуває на собі передбачені законом обмеження і виховний вплив; з іншого – персонал виправної колонії стосовно конкретного засудженого покарання не виконує, зміни в його поведінці не фіксує. У такому разі, зазначає вчений, відсутні і кримінально-виконавчі правовідносини – суспільні відносини між суб'єктами виконання (персоналом виправної колонії) та відбування покарання (засудженим), взаємодія яких, власне, і призводить до належної реалізації покарання у виді виникнення, існування, зміни і припинення кримінально-виконавчих правовідносин [16, с. 313].

І. В. Боднар, досліджуючи питання кримінально-виконавчої характеристики засуджених, які вчиняють злочини у виправних колоніях, зазначає, що цю характеристику слід розглядати у двох формах: ставлення засудженого до встановленого законом порядку виконання і відбування покарання, суспільно корисної праці, соціально-виховної роботи, загальноосвітнього та професійно-технічного навчання; мотиви злочину, характер і спрямованість посягань, одноособовий (груповий) характер злочинної діяльності, рядову чи організуючу роль при груповому злочинному посяганні, статтю КК України [5].

С. Я. Бурда визначає кримінально-виконавчу характеристику засуджених до позбавлення волі як «виправно-реабілітаційну характеристику засудженої особи під час відбування покарання, що водночас є підставою для визначення ступеня її виправлення, матеріальною підставою для зміни обсягу кримінальної репресії під час відбування покарання, надає можливість адміністрації установи поліпшити умови утримання засудженої особи упродовж

певного часу, визначеного законом». На думку цього дослідника, під час формування кримінально-виконавчої характеристики засуджених до позбавлення волі основну увагу необхідно приділити тим ознакам, що безпосередньо утворюють особистість злочинця (соціально-демографічні, кримінально-правові, морально-психологічні) [7, с. 219–220, 214].

Інша вчена – Н. В. Коломієць вважає, що для правильного розуміння характеристики засуджених у сфері обігу наркотиків має значення те, що така характеристика: є системою взаємопов'язаних складових, що її утворюють; є результатом роботи персоналу установи виконання щодо використання основних засобів виправлення і ресоціалізації; є віддзеркаленням тих змін, які відбуваються в особистості засудженого протягом строку відбування покарання; має важливе значення для оцінки можливості застосування до засудженого прогресивної системи відбування покарання; відіграє помітну роль у підготовці засудженого до звільнення, адже містить характеристику засудженого, яка дозволяє робити висновки про його готовність до самостійного життя після відбуття строку покарання. Підсумовуючи, вчена зазначає, що «кримінально-виконавча характеристика засудженого – це комплексне вивчення особи, яка відбуває покарання, завдяки чому забезпечується вибір й застосування засобів виправлення і ресоціалізації засудженого та його адаптація після звільнення» [11, с. 199].

Авторське визначення поняття кримінально-виконавчої характеристики засуджених до позбавлення волі на певний строк з психічними відхиленнями запропонував Р. М. Кубрак. На його думку, це «сукупність взаємопов'язаних ознак, що визначають індивідуальні, особистісні якості засудженої особи та ті, які обумовлені наявним психічним відхиленням, в процесі відбування

нею (виконання щодо неї установою виконання покарань) встановленого судом покарання, і на підставі яких визначається вид, об'єм, тривалість, інтенсивність застосування дисциплінарних, лікувально-профілактичних, соціально-виховних, корегуючих поведінку засобів, режимних заходів, направлених на ресоціалізацію засудженої особи і забезпечення особи безпеки її та інших осіб». Також він визначає структуру ознак кримінально-виконавчої характеристики засуджених досліджуваної категорії: соціально-демографічні (стать, вік, сімейний стан, освіта, професія, місце проживання); фізіологічні (стан здоров'я, придатність до праці, наявність соматичних захворювань, інвалідність); психолого-психіатричні (наявність психологічних проблем, психічних відхилень); кримінально-правові (вид вчиненого злочину, вина, мотив, вид та мета призначеного покарання, кількість судимостей, досвід відбування покарань, пов'язаних з ізоляцією, ставлення до вчиненого злочину та його наслідків, потерпілих, завданої шкоди (відшкодування чи невідшкодування завданої злочином шкоди під час відбування покарання); соціальні (наявність соціально корисних зв'язків, соціальне оточення, спілкування під час відбування покарання); поведінка засудженої особи безпосередньо під час відбування покарання; суб'єкти виконання кримінального покарання» [13, с. 6–9].

Г. С. Резніченко вважає, що кримінально-виконавчу характеристику засуджених жінок доцільно розглядати у декількох значеннях. У широкому розумінні вона охоплює всі сфери життя особи під час відбування покарання: кримінально-виконавча установа в якій відбувається покарання; дані щодо дотримання порядку та умов відбування покарання, ставлення до праці, участі в самодіяльних організаціях тощо. У вузькому розумінні кримінально-виконавча характеристика – це, насамперед, відтво-

рення дисциплінарної практики, що застосовувалася до конкретної засудженої, і практично є не лише засобом забезпечення режиму відбування покарання, а й результатом виправного впливу на конкретну засуджену. Таким чином, дослідниця стверджує про доцільність визначити кримінально-виконавчу характеристику засудженої до позбавлення волі жінки як «виправно-реабілітаційну характеристику засудженої особи під час відбування покарання, що, водночас, є підставою для визначення ступеня виправлення засудженої, матеріальною підставою для зміни обсягу кримінальної репресії під час відбування покарання, надає можливість адміністрації установи поліпшити умови утримання засудженої через певний час, визначений законом» [14, с. 70–71].

М. Г. Тома, досліджуючи кримінально-виконавчу характеристику злочинця-професіонала, який відбуває покарання в місцях позбавлення волі, дійшла такого висновку. Це поняття слід розуміти як «комплекс об'єктивної та суб'єктивної інформації, що сукупно дає досить цілісне уявлення про рівень трансформації особистості професійного злочинця в законослужняну особистість, готовність цього засудженого ресоціалізуватись, вести після відбування покарання не паразитарний спосіб життя». До основних складових цієї характеристики, на думку дослідниці, належать, такі: «режим відбування покарання; кількість заохочень і стягнень; участь у роботі самодіяльних організацій; характеристика ставлення до праці, участь у трудовому процесі; участь в освітніх процесах і в релігійному переосмисленні особистості; приналежність до поведінкових груп засуджених» [17, с. 231].

На думку С. В. Царюка, кримінально-виконавча характеристика засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки, – це врегульоване чин-

ним кримінально-виконавчим законодавством, передбачене у часі комплексне вивчення особи, яка відбуває покарання у виправній колонії максимального рівня безпеки, завдяки чому забезпечується вибір та застосування засобів виправлення і ресоціалізації засудженого та його адаптація після звільнення. Зазначена кримінально-виконавча характеристика автором розглядається у двох значеннях: широкому – для визначення процесу виконання-відбування будь-якого виду кримінального покарання і вузькому розумінні – вивчення порядку та умов відбування покарання у виправній колонії максимального рівня безпеки. Також С. В. Царюк визначає, що складовими запропонованої характеристики є такі: соціально-демографічні, соціально-психологічні ознаки; правовий статус; умови відбування покарання та ступінь виправлення засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки [18, с. 10].

3. Інші види кримінально-виконавчих характеристик.

3.1. Під час дослідження наукових джерел, присвячених питанню кримінально-виконавчої характеристики, ми виявили єдину працю, в якій категорія «кримінально-виконавча характеристика» застосовується до певного виду злочину. Це кандидатська дисертація К. В. Бондаревої [6].

У цій праці вчена виокремлює такі складові кримінально-виконавчої характеристики злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань: характеристика поведінки особи, що передувала вчиненню нею злочину (визнання вини за раніше вчинені злочини, визначення кількості та характеру попередніх судимостей, ставлення до порядку виконання та відбування покарання та ін.); характеристика поведінки особи в момент вчинення злочину (характер допущених порушень режиму, які утворюють непокору вимогам адміністрації установи

виконання покарань, характер вияву злісної непокори, умови та мотив вчиненого злочину); характеристика соціально-демографічних (стать, вік, соціальні зв'язки), соціально-рольових (становище особи в ієрархії засуджених) та морально-психологічних (ціннісні орієнтації, інтелектуальні та вольові ознаки, емоційні особливості, рівень потреб) ознак особи, що вчиняє злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарань; характеристику впливу засобів виправлення та ресоціалізації на поведінку засуджених та удосконалення їх ефективності [6, с. 156, 157].

Пропонований дослідницею перелік складових кримінально-виконавчої характеристики злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань викликає заперечення. По-перше, характеристика певного явища не може бути сукупністю інших видів характеристик, а має описувати чи визначати істотні, характерні особливості, ознаки чого-небудь. По-друге, майже всі складові запропонованої характеристики (стосовно поведінки особи, що передувала вчиненню нею злочину, поведінки особи в момент вчинення злочину, соціально-демографічних та морально-психологічних ознак особи, що вчиняє злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарань) запозичені з понятійного апарату науки кримінології, зокрема її розділу, що вивчає особистість злочинця. На нашу думку, здійснюючи характеристику конкретного явища з позиції певної науки, всі, або більшість ознак, мають належати до наукових категорій саме цієї науки. По-третє, майже всі складові запропонованої характеристики (окрім складника «характеристика впливу засобів виправлення та ресоціалізації на поведінку засуджених та удосконалення їх ефективності») стосуються особи, засудженої за вчинення злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань. Очевидно, про-

понована К. В. Бондаревою характеристика більше наближена до характеристики засуджених за ст. 391 КК України. Поєднання аналізованих ознак у словосполученні «кримінально-виконавча характеристика злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань» є, на нашу думку, некоректним.

3.2. Цікава інтерпретація категорії «кримінально-виконавча характеристика» використана також у праці О. Г. Колба й О. В. Охмана. Вчені застосували цю категорію для дослідження кримінальної субкультури. Вони зазначають, що кримінально-виконавча характеристика сучасного стану і тенденцій впливу кримінальної субкультури на формування протиправної поведінки засуджених до позбавлення волі в Україні – це «науково обґрунтована інформація про негативні результати практики виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі, що стали наслідком дії на цей процес традицій, норм тощо зазначеного виду суспільної культури» [10, с. 238–239].

Наведені у наукових працях варіанти вживання категорії «кримінально-виконавча характеристика» дозволяють зробити такі висновки.

У понятійному апараті кримінально-виконавчого права України відсутня така категорія, як «кримінально-виконавча характеристика злочину». Вченими досліджуються питання кримінально-виконавчої характеристики таких об'єктів пізнання:

покарання та окремі його види; засуджений, засуджений за конкретний вид злочинів чи до виду покарання, засуджений зі специфічними ознаками (психічні відхилення, стать, рівень злочинної кар'єри, рівень безпеки виправної колонії у якій особа відбуває покарання тощо);

соціальні явища, що впливають на стан протиправної поведінки засуджених.

Для подальшої розробки кримінально-правової характеристики

злочину вважаємо перспективним використання складових кримінально-виконавчої характеристики покарання, за допомогою яких можна дослідити характерні ознаки покарання. З'ясування таких ознак дозволить у подальшому їх використати для формування оптимальної структури кримінально-правової характеристики злочину.

У статті автор продовжує дослідження галузевих характеристик злочину, цього разу – з погляду науки кримінально-виконавчого права України. З'ясування зазначеного питання має важливе значення для розробки кримінально-правової характеристики злочину. Попри зв'язок наук кримінального і кримінально-виконавчого права, на думку автора цієї статті, виглядають доволі дискусійними спроби науковців розробити кримінально-виконавчу характеристику явищ, які безпосередньо не належать до предмета цієї науки. На підставі аналізу вітчизняних наукових джерел з'ясовано, що у понятійному апараті кримінально-виконавчого права України відсутнє поняття «кримінально-виконавча характеристика злочину». Такий підхід видається правильним. Категорія «кримінально-виконавча характеристика» (незалежно від контексту вживання) у кримінально-виконавчій науці не є достатньо розповсюдженою та вживається у різних значеннях, залежно від предметів пізнання: покарання та окремі його види; засуджений (йдеться про загальне поняття. – В. А.), засуджений за конкретний вид злочинів чи до якогось виду покарання, засуджений зі специфічними ознаками (психічні відхилення, стать, рівень злочинної кар'єри, рівень безпеки виправної колонії, у якій особа відбуває покарання, тощо); соціальні явища, що впливають на стан протиправної поведінки засудже-

них. Для подальшої розробки кримінально-правової характеристики злочину перспективним видається використання певних складових кримінально-виконавчої характеристики окремих видів покарання. З'ясування таких ознак дозволить у подальшому використати їх для формування оптимальної структури кримінально-правової характеристики злочину.

Ключові слова: кримінально-правова характеристика злочину, кримінально-виконавча характеристика, покарання, засуджений.

Artiukhova V. Category “criminal executive characteristics” in the criminal executive law of Ukraine

The article continues the study of the legal characteristics of a crime, this time from the point of view of the science of criminal executive law of Ukraine. Elucidation of this issue is important for the development of the criminal-legal characteristics of a crime. Despite the connection between the sciences of criminal and criminal-executive law, in the opinion of the author of this article, attempts at criminal-executive characterization of category that do not directly belong to the subject of this science are debatable. Based on the analysis of domestic scientific sources, it was found that the concept of “criminal-executive characteristics of a crime” is missing from the conceptual apparatus of the criminal-executive law of Ukraine. This approach seems correct. The category “criminal-executive characteristics” (regardless of the context of use) in criminal-executive science is not widespread and is used in different meanings, depending on the objects of knowledge: punishment and its types; convict, convict of a specific type of crime or to a type of punishment, convict with specific characteristics (mental deviations, gender, level of criminal career, security level of

the correctional colony in which the person is serving the sentence, etc.); social phenomenon, affecting the state of illegal behavior of convicts. For the further development of the criminal-legal characteristics of a crime, it is promising to use the components of the criminal-executive characteristics of the punishment in relation to the characteristic features of the punishment. Elucidation of such signs will make it possible to borrow them in the future to form the optimal structure of the criminal-legal characteristics of the crime.

Key words: criminal-legal characteristics of a crime, criminal-executive characteristics, punishment, convict.

Література

1. Авраменко А. М. Кримінально-виконавча характеристика покарання у виді арешту: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2011. 227 с.
2. Богатирьов І. Г. Поняття та зміст кримінально-виконавчої характеристики покарання. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 2. С. 111–119.
3. Богатирьов І. Г. Українська пенітенціарна наука: монографія Дніпропетровськ: ДДУВС, 2008. 318 с.
4. Богатирьова О. І. Кримінально-виконавча інспекція як суб'єкт виконання покарань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2009. 250 с.
5. Боднар І. В. Значення кримінально-виконавчої характеристики засуджених. Сучасні проблеми та тенденції розвитку кримінально-виконавчого права в Україні: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару (Харків, 20 листопада 2015 року). Харків: ХНУВС, 2015. 200 с. С. 34–37.
6. Бондарева К. В. Злісна непопора вимогам адміністрації установи виконання покарань: кримінально-правова та кримінально-виконавча характеристики: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2018. 289 с.

7. Бурда С. Я. Зміст кримінально-виконавчої характеристики засуджених до позбавлення волі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. Львів, 2011. № 3. С. 213–221.

8. Гуцуляк М. Я. Кримінально-виконавча характеристика покарання у виді громадських робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2010. 21 с.

9. Квятківський Ю. В. Кримінально-виконавча характеристика виконання покарання на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Донецький юридичний інститут МВС України. Кривий Ріг, 2019. 22 с.

10. Колб О. Г., Охман О. В. Кримінальна субкультура – одна із джерел небезпеки та підстав для застосування спеціальних засобів і фізичної сили до засуджених (кримінально-виконавчий аспект). Криминологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: Тези доповідей наук.-теор.конф. (Київ, 20 березня 2014 року). Київ: Національна акад. внутр. справ, 2014. 354 с. С. 237–241.

11. Коломієць Н. В. Кримінально-виконавча характеристика засуджених за злочини у сфері обігу наркотиків. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2010. № 4. С. 197–201.

12. Кримінально-виконавче право України: підручник: у 2-х т. / Музика А. А., Конопельський В. Я., Письменський Є. О. та ін.; за заг. ред. д-ра

юрид. наук, проф. Є. Ю. Бараша. Київ: Нац. акад. внутр. справ, ФОР Кандиба Т. П. 2018. Т. 1. 364 с.

13. Кубрак Р. М. Кримінально-виконавча характеристика засуджених з психічними відхиленнями до позбавлення волі на певний строк: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2018. 18 с.

14. Резніченко Г. С. Особливості виконання і відбування покарання у виді позбавлення волі щодо засуджених жінок: монографія. Одеса: ОДУВС, 2009. 173 с.

15. Селезньов М. О. Кримінально-виконавча характеристика покарання у виді виправних робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2010. 22 с.

16. Стулов О. О. Проблеми формування понятійного апарату кримінально-виконавчого права України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро, 2015. № 1. С. 310–315.

17. Тома М. Кримінально-виконавча характеристика особистості професійного злочинця, який відбуває покарання в місцях позбавлення волі. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 11. С. 227–232.

18. Царюк С. В. Кримінально-виконавча характеристика засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2009. 22 с.

